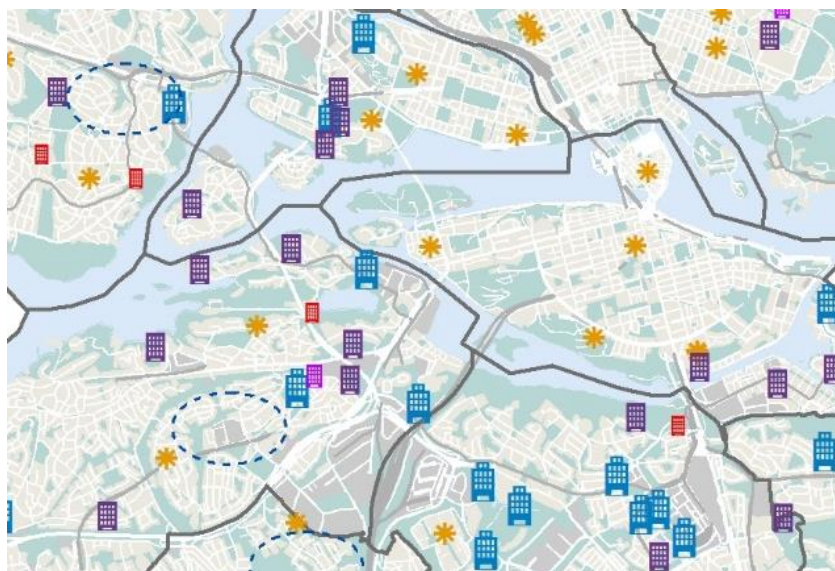

Lokalförsörjningsplan 2020-2022

med framåtblick till 2040

Utbildningsnämnden

stockholm.se

The Capital of Scandinavia

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
<i>Detaljplan</i>	<i>5</i>
<i>Tillgång till mark och lokaler</i>	<i>6</i>
2. Behovsanalys	7
<i>Hur görs behovsanalysen?</i>	<i>7</i>
<i>Elevpendling</i>	<i>8</i>
<i>Befolknings- och elevantalsprognos</i>	<i>11</i>
<i>Strategiska bedömningar</i>	<i>18</i>
3. Lokalresurser	19
4. Förändringar i lokalbeståndet	21
<i>Administrativa lokaler</i>	<i>21</i>
<i>Funktionsprogram för skollokaler</i>	<i>21</i>
<i>Lokalbehov för elever med särskilda behov</i>	<i>22</i>
<i>Tillgängliggörande av skollokaler</i>	<i>23</i>
<i>Idrottslokaler</i>	<i>24</i>
<i>Skolgårdsutveckling</i>	<i>24</i>
<i>Köksprojekt</i>	<i>25</i>
<i>Skolbyggnationsprojekt på stadsnivå</i>	<i>25</i>
5. Kostnadsutveckling	27
6. Effektiviseringsmöjligheter	30
7. Redovisning av grundskola per stadsdelsnämndsområde samt gymnasieskola	32
<i>Bromma</i>	<i>34</i>
<i>Enskede-Årsta-Vantör</i>	<i>38</i>
<i>Farsta</i>	<i>42</i>
<i>Hägersten-Liljeholmen</i>	<i>46</i>
<i>Hässelby-Vällingby</i>	<i>50</i>
<i>Kungsholmen</i>	<i>54</i>
<i>Norrmalm</i>	<i>57</i>
<i>Rinkeby-Kista</i>	<i>61</i>
<i>Skarpnäck</i>	<i>65</i>
<i>Skärholmen</i>	<i>68</i>
<i>Spånga-Tensta</i>	<i>71</i>
<i>Södermalm</i>	<i>75</i>
<i>Älvsjö</i>	<i>78</i>
<i>Östermalm</i>	<i>81</i>
<i>Gymnasieskola</i>	<i>85</i>

Bilaga

4.1 Funktionsprogram för skollokaler

Sammanfattning

Den planerade ökningen av kommunala elevplatser fram till 2022 är cirka 7 000 elevplatser i grundskolor och 2 000 i gymnasieskolor. Detta medför fem nya grundskolor samt kapacitetsökande projekt i 15 grundskolor och fem gymnasieskolor. För att hantera tillfälliga toppar i elevantalet innan permanent kapacitet, som är dimensionerad för långsiktigt behov, är på plats planeras det nästan 3 000 nya elevplatser för grundskolan i tidsbegränsade lösningar i form av större inhyrningar samt paviljonger.

Behovet av nya elevplatser beräknas efter dagens kapacitet, elevantalsprognos och strategiska bedömningar. Stadens befolkning 6-18 år förväntas att öka med nästan 9 900 personer fram till 2022. År 2022 prognostiseras den kommunala grundskolan ha cirka 79 500 elever, vilket är en ökning med cirka 4 000 elever jämfört med läsåret 2018/2019. Den kommunala gymnasieskolans elevantal prognostiseras till 20 000 mot dagens 16 800.

De kommunala grundskolornas totala kapacitet läsåret 2018/2019 uppgick till cirka 83 600 elevplatser exklusive grundsärskola. Detta betyder att stadens elever utnyttjar 91 procent av alla platserna. Skillnader inom staden gör att det finns väldigt ansträngda localsituationer med underskott på elevplatser i vissa delar av staden, speciellt i nybyggnationsområden och på Norrmalm, samtidigt som det är överskott i andra delar. De kommunala gymnasieskolornas totala kapacitet uppgick till motsvarande cirka 21 000 elevplatser inklusive gymnasiesärskola och ett kapacitetsutnyttjande på cirka 81 procent.

Kapacitetsökningen fram till år 2022 gör att grundskolornas utnyttjandegrad kommer att sjunka men fortfarande hamna inom de cirka 10-15 procents kapacitetsöverskott på stadsnivå som behövs för att möta det faktiska platsbehovet då en grundskoleelev behöver erbjudas plats nära hemmet och i rätt årskurs. Kapacitetsutnyttjandet i de kommunala gymnasieskolorna förväntas öka kraftigt de kommande två åren tack vare elevantalsökningen hos de nystartade gymnasieskolorna. Målet är också att en större andel av stadens gymnasieungdomar ska erbjudas gymnasieplats i stadens kommunala gymnasieskolor.

Osäkerhet kring bostadsbyggnation i kombination med en något lägre fruktsamhet i Stockholm, jämfört med tidigare år, har lett till en nedjusterad elevantalsprognos speciellt mot slutet av den tioåriga prognosperioden. Detta gör att de strategiska bedömningarnas roll i skolplaneringen blir större. Behovet av alla planerade nya grundskolor är direkt knutet till större bostadsbyggnationsplaner, vilket gör att tidsplaner och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterade till planprogrammets genomförandetakt och omfattning.

Att finna outnyttjad mark eller lokaler för nya skolor eller bygga ut de befintliga skolorna är en växande utmaning i Stockholm. Samtidigt blir planprocesser allt mer komplexa och tar längre tid än tidigare. Utbildningsförvaltningen är beroende av att hela staden arbetar tillsammans för att säkerställa de skolbehov som uppstår. Arbetet har inletts genom Samordnad skolplanering för Stockholm (SAMS), men behöver fortsatt utvecklas. Det är väsentligt att de markområden som anvisas får generösa detaljplaner som ger frihet att bygga ut skolor när nya behov uppstår och inom rimliga kostnader. Begränsad tillgång på mark i den växande staden ger ökade kostnader för att tillgängliggöra marken, exempelvis för sanering, överdäckning eller rivning av befintliga byggnader.

I samband med ökade investeringar så ökar även kostnaderna dvs. årshyrorna, för förvaltningens grund- och gymnasieskolor. Fram till år 2022 beräknas den sammanlagda årshyran öka med cirka 303 mnkr (16 procent). Hela kostnadsökningen finns inom grundskolan med flera kommande nya skolor, vissa dyra om- och tillbyggnadsprojekt samt paviljongetableringar. Inom gymnasieskolan beräknas däremot en viss minskning av hyrorna till följd av amorteringar i befintliga lokaler och att inga nya gymnasieskolor byggs. På elevnivå beräknas hyreskostnaden öka med 17 procent per grundskoleelev och minska med 9 procent per gymnasieelev under samma period.

Utbildningsförvaltningens bedömning är att det kommer att vara en stor utmaning att klara grundskolornas ekonomi. Med befintliga schablonnivåer beräknas endast cirka 20 procent av hyresökningarna inom grundskolan rymmas inom elevantalsökningen. Det innebär att det saknas 245 mnkr till hyror inom grundskolan under planeringsperioden (år 2019-2022).

Hög nyttjandegrad av lokaler och långsiktig planering är en förutsättning för att hålla nere lokalkostnaderna. Skolornas nyttjandegrad kan även förbättras på dagtid genom bättre samnyttjande av specialsalar, klassrum eller idrottslokaler mellan skolor och idrottsnämndens hallar. Under kvällar och helger kan skolor tillgängliggöras mer för föreningsverksamhet med mera.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan betyder att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt projekt beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut.

1. Inledning

Syftet med lokalförsörjningsplanen är att säkra rätt kapacitet, i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Lokalförsörjningsplan är stadens verktyg för att på nämnd- och stadsledningsnivå planera framtida behov av skollokaler. Redovisningen sker för år 2019 och planeringsperioden år 2020-2022. Planen innehåller även en redovisning fram till år 2027 som är sista året i stadens befolknings- och elevantalsprognos, samt en utblick fram till år 2040 utifrån stadens översiktsplan och planerade bostadsbyggnation. Det är viktigt att beakta att planering är just planering och att osäkerheten ökar ju längre fram i tiden planerna sträcker sig.

Alla projekt som redovisas i lokalförsörjningsplanen är tidsatta. Fram till år 2027 är beräkningarna baserade på ordinarie prognoser på lokal nivå. Därefter är skolbehovet beräknat efter hur bostadsbyggandet antas utveckla. Årtalen ska ses som en indikation på ett skolbehov med en ungefärlig tidpunkt relaterad till bostadsbyggnationen.

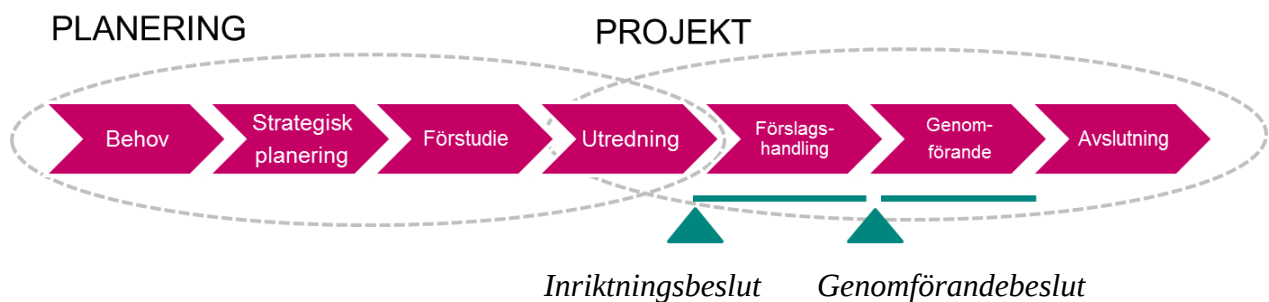
Lokalförsörjningsplanen är uppdelad i olika delar:

- En behovsanalys utifrån det material som finns i dag på 3, 10 och 21 års sikt.
- En genomgång av de lokalresurser nämnden har.
- En genomgång av de förändringar som sker i lokalbeståndet.

Först redovisas stadens behov på aggregerad nivå och därefter bryts det ner på stadsdels-nämnds-nivå. Gymnasieskolan redovisas under en egen rubrik.

Utbildningsförvaltningens planerings- och projektprocess för lokaler (figur 4:1) syftar till att säkerställa att rätt byggnadsåtgärder genomförs. De åtgärder som genomförs förutsätter långsiktiga behov för utbildningsändamål och leder till långsiktiga ekonomiska åtaganden. Projektprocessens olika skeden avslutas med beslut om nästa skede ska genomföras. Beslut efter utredningsskede respektive förslagshandlingsskede godkänns av utbildningsnämnden i form av inriktnings- respektive genomförandebeslut. Utbildningsförvaltningens planeringsprocess synkroniseras med exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets planeringsprocess.

Figur 4:1 Översiktlig bild av utbildningsförvaltningens planerings- och projektprocess för ny-, om- och tillbyggnadsprojekt. Trianglarna symboliserar beslutstillfällen där utbildningsnämnden tar beslut.

Detaljplan

Såväl ombyggnads- som nybyggnadsprojekt kan kräva att staden upprättar en ny detaljplan. I detaljplaneprocessen ingår obligatoriska moment, exempelvis samråd. I andra fall, framför allt gällande stora omvandlingsprojekt, kan detaljplaneprocessen föregås av icke obligatoriska moment som planprogram och plansamråd. I de fall som berör ombyggnation krävs inte alltid en ny detaljplan, men beroende på karaktären av ombyggnationen kan det krävas nytt bygglov.

Behovet av ny detaljplan uppstår då en ny tomt ska bebyggas eller då en befintlig byggnad behöver byggas om på ett sådant avvikande sätt att en ny detaljplan krävs. Detaljplane-processen infaller under olika skeden i planerings- och projektprocessen beroende på projekt, men berör bägge delar av processen. Ny detaljplan innebär ökade kostnader i form av utredningar och projektets tidsplan blir oftast längre. Samtidigt kan en ny detaljplan innebära ändrade förutsättningar för tomten, vilket genom utbildningsförvaltningens deltagande bör leda till bättre förutsättningar såväl ekonomiskt som utifrån verksamhetens behov.

Generellt finns en tendens att detaljplanprocesser blir allt mer komplexa och tar längre tid än tidigare. Detta beror delvis på högre krav på olika utredningar i tidiga skeden, exempelvis inför samråd. Det kan bland annat förklaras av svårigheter att bygga i tätbebyggda områden, med mer utmanande tomter, som till exempel kuperad mark och höga bullernivåer, och fler intressenter att ta hänsyn till.

Utbildningsförvaltningen försöker begränsa utredningsinsatserna i detaljplaneprocessens tidiga skeden för att istället styra insatserna till när utredningen behandlas i utbildningsnämnden. Konsekvenser av omfattande utredningar i detaljplanprocessen är att den tar längre tid, blir mer kostsam och att skolans utformning i ökad utsträckning avgörs i detaljplaneprocessen istället för i projektprocessen. Samtidigt är det viktigt att identifiera vilka utredningar som är nödvändiga tidigt i processen för att kunna avgöra tomtens lämplighet för en skola. Utbildningsförvaltningen har en pågående dialog med SISAB och stadsbyggnadskontoret i syfte att hitta en process som fungerar för alla parter.

För närvarande är utbildningsförvaltningen inblandad i 22 stycken detaljplaneprocesser. En stor andel ligger inom stadsdelsnämndsområdet Hägersten-Liljeholmen. Dessa processer genererar ökade kostnader gällande utredningar om bland annat markanvisningar, detaljplaner etcetera.

Tillgång till mark och lokaler

En växande utmaning, särskilt i tätbebyggda stadsdelsområden, är att finna outnyttjad mark eller lokaler för nya skolor. Att få till ett tidsbegränsat bygglov för en tillfällig skollokal/paviljong försvåras också av att det många gånger inte finns en bestämd permanent lösning. Det är nödvändigt att påvisa att behovet är tillfälligt och att en permanent lösning kommer att ersätta det tidsbegränsade bygglovet. Det finns därför ett stort behov av samverkan inom staden för att säkerställa tillgång till mark för nya skolbyggnationer som matchar bostadsbyggandet. Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en förutsättning för att staden tillsammans ska lyckas avsätta mark för nya skolor.

Nästan alla dagens grund- och gymnasieskolor ligger på stadens mark och fastigheter. Enligt uppdrag i budget pågår ett pilotprojekt i Telestaden i Farsta där utbildningsförvaltningen tillsammans med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och SISAB testar möjligheterna för ny skola på mark med privat fastighetsägare. Målet är att ta fram en övergripande generell process för staden vid nybyggnation av skolor på mark med privata fastighetsägare. Ett syfte i arbetet är också att vidareutveckla kompetens och organisation utifrån lagen om offentlig upphandling (LOU). I ett liknande projekt håller utbildningsförvaltningen och SISAB på att tillsammans arbeta fram sätt för staden att hyra in fastigheter med privata fastighetsägare.

En ytterligare utmaning angående tillgång till mark och lokaler är stadens mål att minska skolsegregation. Placering av en ny skola bör optimalt skapa heterogena elevsammansättningar från socioekonomiskt olika områden. Detta perspektiv är med i planeringen i Mälarängen mellan Mälarhöjden och Bredäng samt Spångadalen mellan Bromsten och Rinkeby.

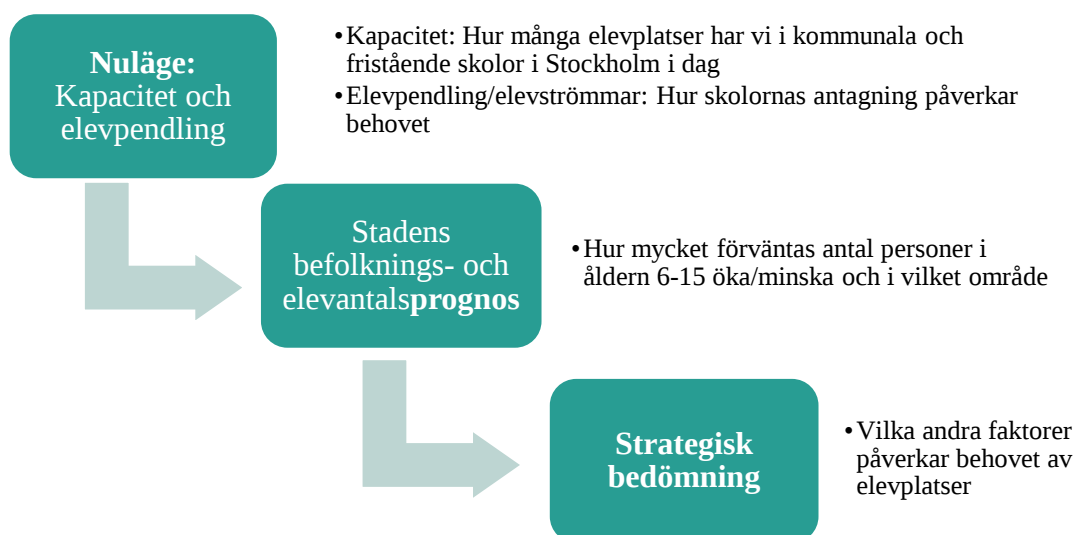
2. Behovsanalys

God planering för skolutbyggnad säkerställs genom välutvecklad behovsanalys och samverkan med andra aktörer som exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, stadsledningskontoret, stadsdelsförvaltningar och SISAB.

Hur görs behovsanalysen?

Det är viktigt att ha god kännedom om den demografiska utvecklingen i staden och koppla ihop den med stadens långsiktiga planering för stadsutveckling och samhällsservice. Detta för att säkerställa framtidens elevplatser i rätt tid, rätt mängd och på rätt plats. Behovsanalysen utgör underlag för planering av nya skolplatser under planeringsperioden år 2020-2022 samt den tioåriga prognosperioden. Det finns tre komponenter i behovsanalysen: nuläge, prognos och strategisk bedömning:

Figur 4:2 Stegen i behovsanalysen

Kapacitet (redovisas i kapitel 3) är utgångspunkten för planeringen: Hur många elevplatser finns det i Stockholms kommunala grund- och gymnasieskolor totalt, samt hur många stockholmselever finns i de fristående skolorna. Från planeringsperspektiv är det viktigt att skilja permanent kapacitet från kapacitet som finns i tillfälliga lokaler, som på sikt behöver ersättas eller avvecklas när de inte längre behövs eller tidsbegränsade bygglov har gått ut.

Elevpendling, eller geografiska elevströmmar, berättar hur lokalt elever går i en skola. För grundskolan påverkar elevpendling det lokala behovet medan huvudfrågan på gymnasiet handlar om pendling över kommungränser.

Behovsanalysen grundar sig på befolkningsprognoser för Stockholms stad och län respektive elevantalsprognoser för grundskola och gymnasieskola. Elevantalsprognoserna utgår från befolkningsprognoserna, men tar hänsyn till elevernas rörelse- och antagningsmönster.

Prognoserna utgår från dagens skolbestånd, inrapporterad bostadsbyggnation och antagningsmönster. Detta betyder att nya beteenden med anledning av exempelvis nyetablering av skolor, ambitioner att ändra antagningsmönster, ändring av skolornas

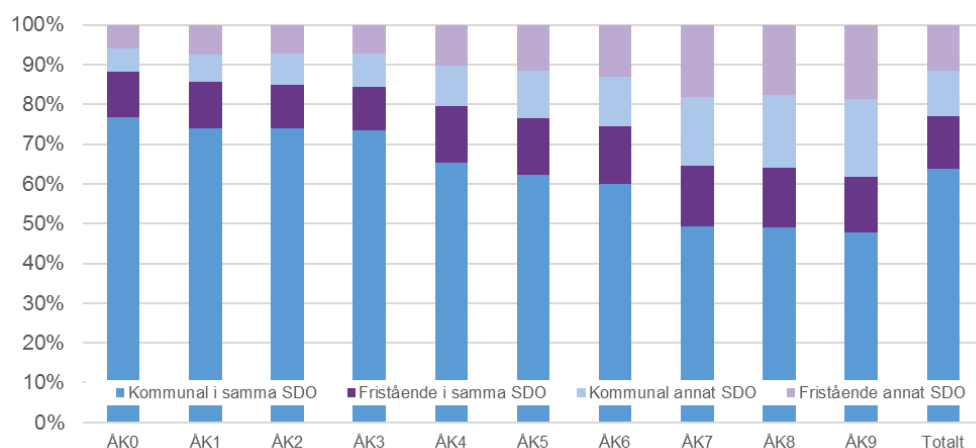
årskursindelning eller ökad konkurrens om platser i fristående skolor kan komma att påverka prognosen. Strategiska bedömningar görs för att fånga upp dessa faktorer. Strategiska bedömningar görs även utifrån information från exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret om planerade och beslutade bostadsprojekt som ännu inte ingår i prognosen eller om det sker förändringar i bostadsprojektets tidsplan eller omfattning. Denna bedömning gör att antal planerade skolplatser i ett område inte nödvändigtvis motsvarar förväntad elevökning enligt elevprognosen.

Elevpendling

Alla elever och vårdnadshavare i staden har rätt att söka till de skolor de vill, både fristående och kommunala skolor. Urvalsgrunden till grundskolorna, beroende av huvudman, är huvudsakligen den relativa närhetsprincipen i de kommunala skolorna respektive kötid i de fristående skolorna. Urvalsgrunden till gymnasieskolorna är huvudsakligen meritvärde och i vissa fall färdighetsprov om det finns fler behöriga sökande än platser för en viss utbildning.

Systemet leder till geografiska elevströmmar och rörelser mellan kommunala och fristående skolor. Det är viktigt att känna till elevernas rörelse- och antagningsmönster för att få en så pålitlig bild av framtidens skolbehov som möjligt. Nuvarande och historiska rörelsemönster ger en relativt säker prognos för framtida rörelsemönster för de närmaste åren. Förändring sker först och främst när nya skolor startar, när grundskolor ändrar årskursindelning och när programutbudet på en gymnasieskola förändras.

Figur 4:3: Elevers skolplacering relaterat till årskurs och regi. SDO = stadsdelsnämndsområde. Datakälla: BER 2018

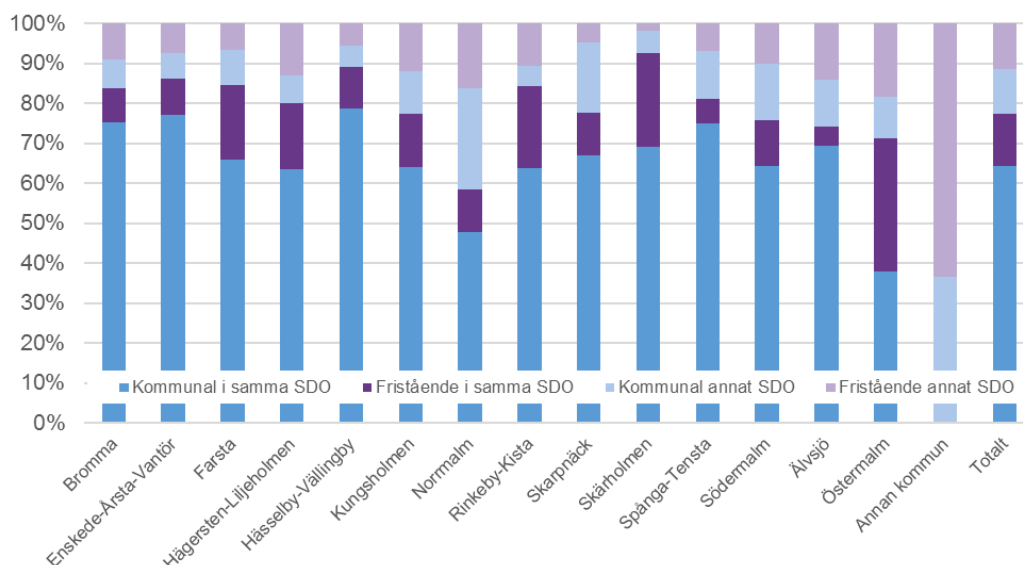
Hur väljer då Stockholms stads grundskoleelever att gå i skola? Valet styrs framför allt av tre faktorer: regi, årskurs och bostadsområde. I genomsnitt går tre av fyra stockholmselever i en kommunal grundskola. Val av en fristående skola ökar med åldern. Av förskoleklass elever väljer 83 procent en kommunal skola och andelen håller sig över 80 procent under de första åren i skolan. Många fristående skolor startar från årskurs 4 eller 7 och det syns tydligt i statistiken. Av elever i årskurs 4 går 75 procent kvar i de kommunala skolorna jämfört med knappt 70 procent av eleverna i årskurs 7-9. För fristående skolor är pendlingen över stadsdelsnämndsområdesgränser mer omfattande (figur 4:3).

Av grundskoleeleverna går 77 procent i skolan i sitt stadsdelsnämndsområde. Generellt sett ökar utpendling med stigande ålder. Nästan 90 procent av förskoleklass elever väljer en lokal skola oavsett regi, men andelen har sjunkit till 80 procent i årskurs 4 och till 65 procent i årskurs 7. Mönstret är likartat för kommunala och fristående skolor, även om den procentuella fördelningen skiljer sig åt.

Andelen av Stockholms grundskoleelever som går i en kommunal skola styrs i hög grad av var de är bosatta. I genomsnitt bor 85 procent av eleverna i det stadsdelsnämndsområde där de går i kommunal skola. Motsvarande siffra för de fristående skolorna är 53 procent.

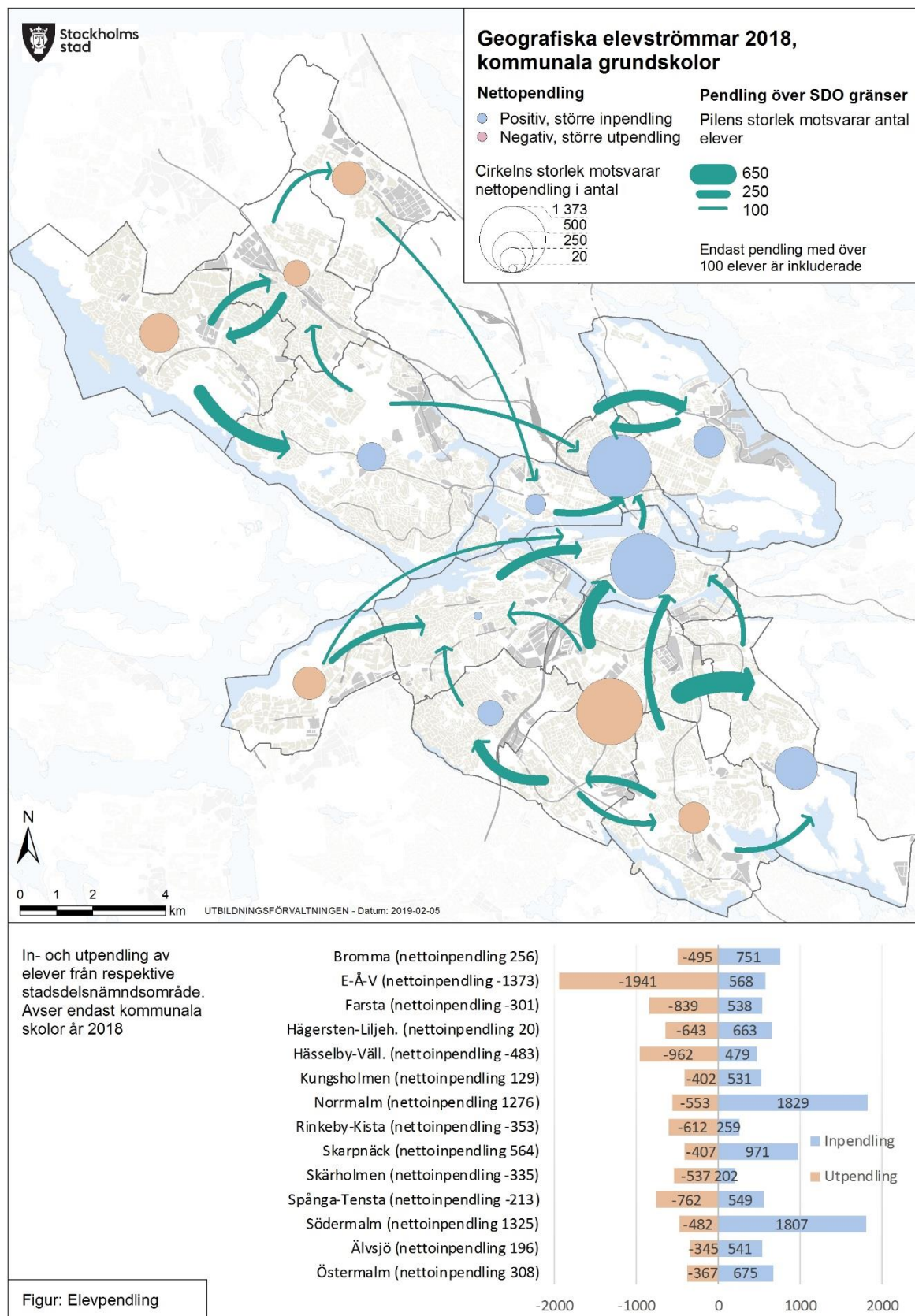
I Stockholms stad går nästan 24 000 grundskoleelever i en skola utanför sitt stadsdelsnämndsområde och nästan hälften av dem väljer en kommunal skola. När det gäller nettoinpendlingen i elevantal, det vill säga utpendlande mot inpendlande elever för kommunala skolor, tar alla stadsdelsnämndsområden i innerstaden samt Bromma emot fler elever än vad som pendlar ut. I Skarpnäck och Älvsjö är nettoinpendlingen också positiv, men mest relaterad till den kommunala Hammarbyskolan Södra och Sjöängsskolan som båda ligger på stadsdelsnämndsområdesgränser och tar in elever lokalt, men från annat stadsdelsnämndsområde. Inpendlingen i antal är störst på Norrmalm och Södermalm (figur 4:4).

Figur 4:4: Elevers skolplacering relaterat till stadsdelsnämndsområde (SDO) och regi. Avser elever som går i skolan i respektive stadsdelsnämndsområde.

Pendlingsflödet för de fristående skolorna liknar de kommunala skolornas, men inpendlingen är betydligt större till Hägersten-Liljeholmen och Östermalm som båda får ett stort tillskott av elever till sina fristående skolor från andra stadsdelsnämndsområden.

Figur 4:5 In- och utpendling av elever per stadsdelsnämndsområde (SDO) för kommunala skolor 2018

När det gäller pendling mellan stadsdelsnämndsområden, är det tydligt att de största pendlingsströmmarna går till angränsande stadsdelsnämndsområden. Eleverna boende i innerstaden pendlar mest inom innerstaden. Samma beteende finns inom västerort, där eleverna pendlar inom västerort. Elever boende i söderort pendlar däremot mest till Södermalm och Liljeholmen men även till angränsande stadsdelsnämndsområden (figur 4:5).

Beträffande elevpendling i gymnasieskolan är det boendekommunen och regin som påverkar planeringen. Gymnasieelever söker och mottas på lika villkor till utbildningar på 200 gymnasieskolor i Stockholms läns gymnasierregion, introduktionsprogrammet är ett undantag. Något över 40 000 elever går i gymnasieskolor i Stockholm, varav 18 000 i kommunala gymnasieskolor och 23 000 i fristående gymnasieskolor. I Stockholms stad bor nästan 27 000 unga som går på gymnasiet, varav nästan 21 000 går i en gymnasieskola i Stockholm. Det är nästan jämnt fördelat mellan kommunala (52 procent) och fristående (48 procent) skolor. Cirka 6 000 stockholmare pendlar till gymnasieskolor som ligger i en annan kommun. Inpendlingen till Stockholm är omfattande. Nästan 6 000 elever pendlar till kommunala gymnasieskolor och hela 12 000 till fristående gymnasieskolor.

Befolknings- och elevantalsprognos

Prognoserna beskriver hur antal barn och unga samt elever förväntas utvecklas i stadens olika områden. Prognosen är delad i två olika tidsperioder, planeringsperioden 2019- 2022 samt 2023 och framåt. Prognosen fram till 2022 visar på ett relativt tillförlitligt sätt förväntade förändringar även på lokal nivå och är ett bra verktyg att planera skollokalsbehov. Osäkerheten i prognosen ökar ju längre fram i tiden den gäller. Tidsplan och volym av planerad bostadsbyggnation är relaterad till konjunktur och det är inte alltid så lätt att förutse hur projekt utvecklas över tid och vilka som slutligen kommer att flytta till de nya bostäderna.

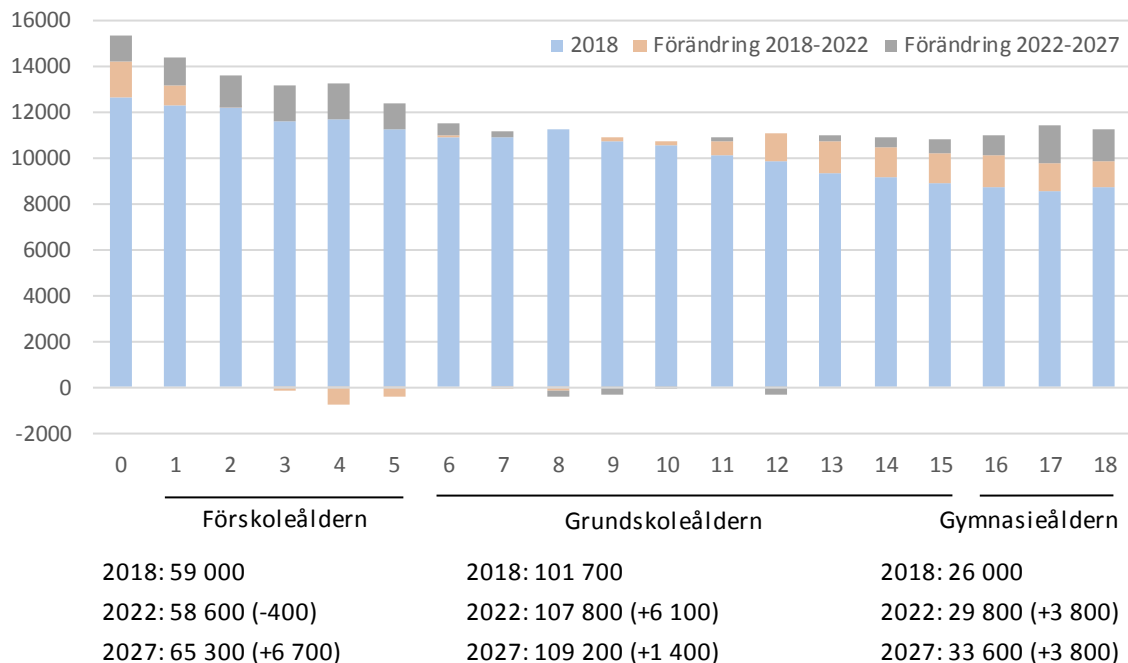
Befolkningsprognosen visar förväntade förändringar i stadens folkbokförda befolkning i olika åldrar (figur 4:6). Elevantalsprognosen baseras på dagens intagningsmönster och dess indelning mellan skolor vilket gör att prognosen påverkas av ändringar i beståndet, exempelvis en större nyetablering, omfattande byggnation och när skolor ändrar årskursindelning.

Förskola år 2019 – Barn 1-5 år

Befolkningsutvecklingen hänger starkt samman med förändringarna i barnafödandet, men påverkas också av ökad utflyttning till grannkommuner. År 2017 fick Stockholm ett tillskott med 13 000 nyfödda barn. Fram till år 2020 förväntas antalet personer i förskoleålder 1-5 år minska lite för att därefter öka i takt med att de stora födelsekullarna från början av 1990-talet kommer upp i åldrar där barnafödandet är högst.

Ökning av barn i förskoleåldern är främst av intresse ur budget- och planeringsperspektiv. När nya skolor byggs finns det önskemål från staden att se över möjligheten att helt integrera förskolan i grundskolebyggnaden, när dessa samlokaliseras på en tomt.

Figur 4:6: Antal barn och unga 0-18 år boende i Stockholm samt förändring fram till år 2022 och år 2027 enligt befolkningsprognos 2018. Datakälla: ODS

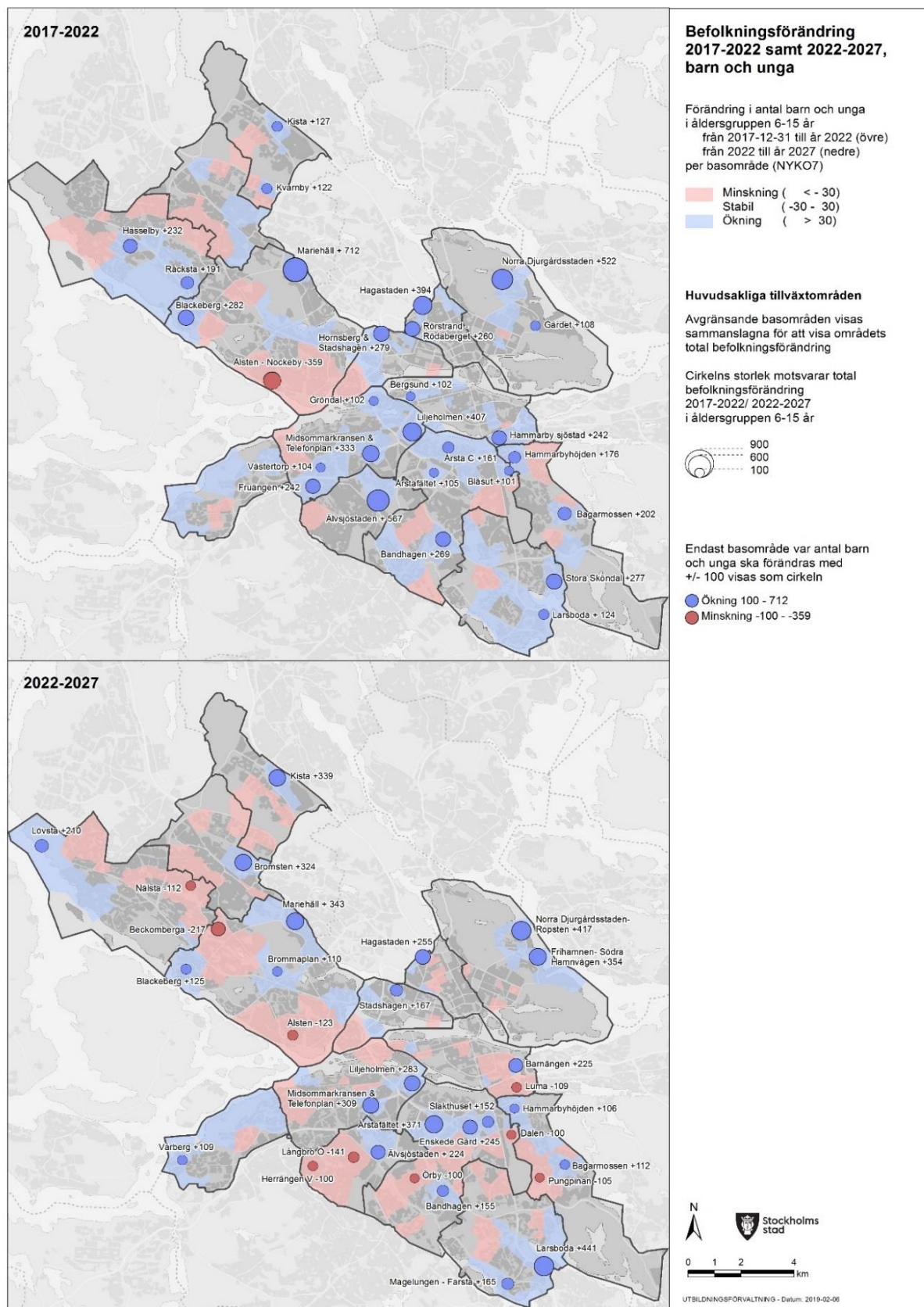
Grundskola år 2019-2022 – Barn och unga 6-15 år

Antalet personer i åldrarna 6–15 år i Stockholms stad förväntas öka med 6 000 från dagens nivå fram till år 2022. Stadens åldersstruktur gör att elevantalet fram till år 2022 förväntas öka i de högre årskurserna, nästan två tredjedelar av ökningen sker bland unga 13-15 år. Samtidigt förväntas antal barn 6-9 år minska lite. Nyproduktion av bostäder gör att befolkningsförändringarna framför allt slår igenom lokalt. Fram till år 2022 finns det nästan 30 områden i staden där antal barn och unga förväntas öka med över 100. Den förväntade ökningen är störst i Mariehäll, Älvsjöstaden, Norra Djurgårdstaden, Liljeholmen och Hagastaden (figur 4:7). Tillsammans står de fem områdena för 30 procent av den totala ökningen i staden. Samtidigt förväntas antal barn och unga minska i södra Bromma.

Antal elever i stadens kommunala grundskolor förväntas öka med nästan 4 000 elever fram till år 2022. Elevantalet ökar mest från årskurs 4 och uppåt. Detta gör att elevantalet inom ett par år kommer att vara jämnt fördelat över årskurserna i motsats till dagens situation där tyngdpunkten ligger på de lägre årskurserna (figur 4:8).

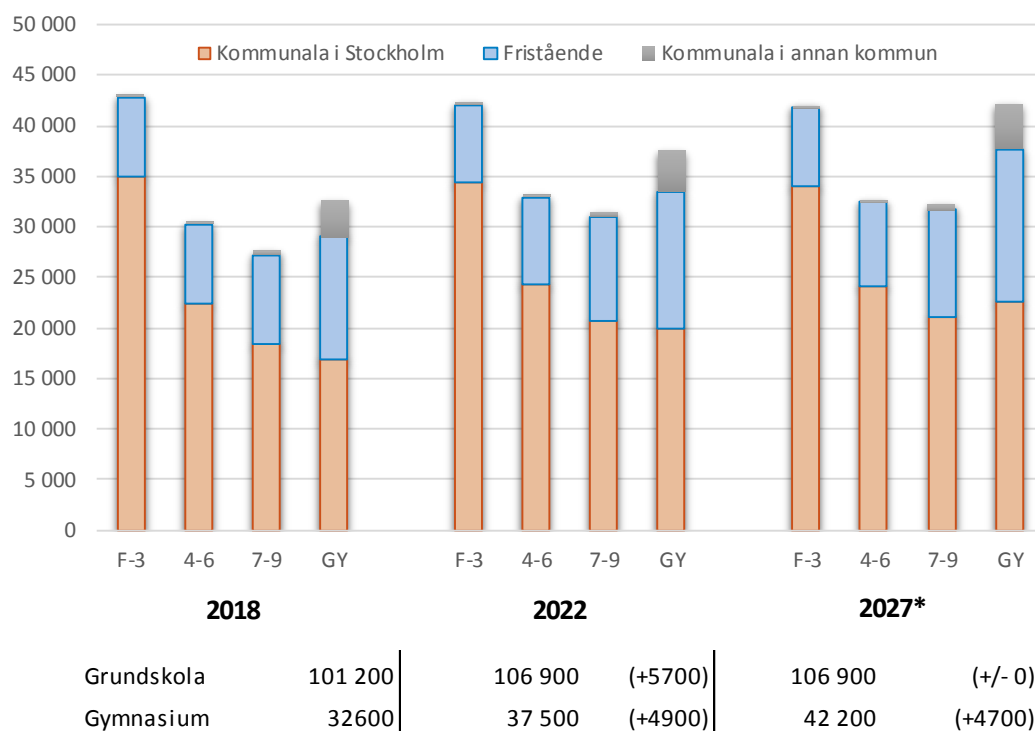
I Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Farsta förväntas en ökning med över 500 elever i de kommunala skolorna (figur 4:9). Däremot förväntas elevantalet i Spånga-Tensta vara oförändrat. Störst elevtryck har de nya och expanderande skolorna som Adolfsbergsskolan i Mariehäll, Ekens skola i Hammarby Sjöstad, samt Bobergsskolan i Norra Djurgårdstaden. Även i Årsta, Liljeholmen och Bandhagen-Högdalen prognostiseras en kraftig elevantalsökning. Det finns områden inom ett och samma stadsdelsnämndsområde där det ena förväntas minska sitt elevantal och det andra ha ett ökat behov av nya elevplatser. Så är fallet i Bromma där stadens båda extremer finns, där elevantalet förväntas minska i södra Bromma och samtidigt öka i Mariehäll.

Figur 4:7: Befolkningsökning 6-15 år 2017-2022 samt år 2022-2027 enligt befolkningsprognos 2018 per basområde. Blå färg markerar ökning, röd minskning och ingen färg stabil utveckling.

Elevantalet i de fristående skolorna samt antal elever som går i skola i en annan kommun förväntas öka med nästan 2 000 elever fram till hösten 2022. Staden har en begränsad kunskap om de fristående aktörernas möjligheter och intresse av att starta nya fristående skolor på sikt, men enligt prognosen kommer antal elever i fristående skolor att öka framför allt i Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Farsta, däremot minska lite i Spånga-Tensta, Skärholmen, Bromma och Södermalm.

Figur 4:8: Antal elever i: 1. Kommunala skolor i Stockholm oavsett boendekommun, 2. Stockholms elever i fristående skolor i Stockholm samt i andra kommuner, 3. Stockholms elever i kommunala skolor i andra kommuner. *För gymnasieskolor visas data för 2026 istället av 2027. Data källa BER & Sweco 2018

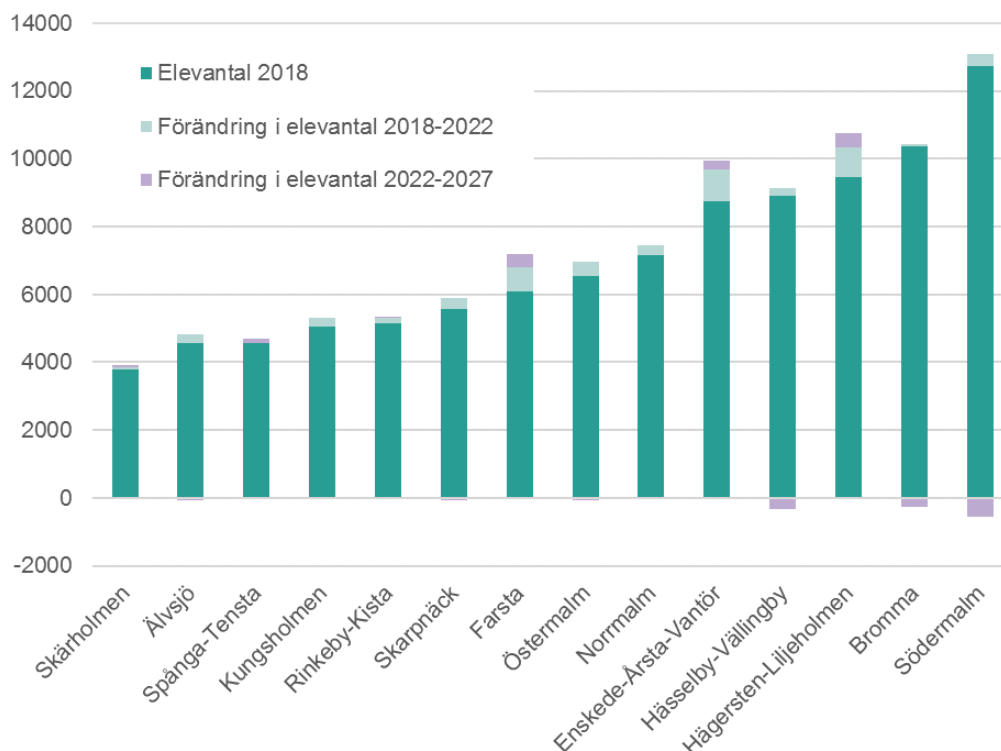
Grundskola år 2023 och framåt – Barn och unga 6-15 år

Mellan år 2023-2027 förväntas antal barn och unga i Stockholm i sin helhet öka med endast 1 400. Den förväntade avmattningen i befolkningsökningen beror mest på dagens stabilt stora årskullar i förskoleåldern. Det vill säga att antal barn i årskullarna 6-12 år förväntas att stanna på samma nivå under prognosperioden. Samtidigt kommer den förväntade befolkningsökningen att ske främst i åldersgruppen 13-15 år. Detta betyder att elevantalet i skolorna kommer att bli mer jämnt fördelat mellan olika årskurser jämfört med dagens större lågstadium och mindre högstadium.

Antal barn och unga i befintlig bebyggelse förväntas minska nästan överallt i staden, vilket medför att skillnader mellan olika områden blir större. Befolkningsökning genom nyproduktion av bostäder slår igenom lokalt. Mellan år 2023-2027 finns det 23 områden i staden där antal barn och unga förväntas öka med över 100 elever - många av dem ligger i helt nya bostadsområden. Den förväntade ökningen är störst i Larsboda, Norra Djurgårdstaden, Årstafältet, Frihamnen och Mariehäll (figur 4:6). Tillsammans förväntas befolkningsökningen i de fem områdena vara mer än stadens ökning totalt. Samtidigt

förväntas antalet barn och unga minska i flera områden, speciellt i Beckomberga, södra Bromma och i södra Älvsjö. Det finns även många områden i staden var antal barn och unga förväntas öka fram till år 2022 men minska därefter, som Beckomberga och Luma i Hammarby Sjöstad.

Figur 4:9: Elevantal år 2018 samt prognostiserad ökning i elevantal per stadsdelsnämndsområde fram till år 2022 och 2027. Datakälla: BER, Sweco 2018

Elevantalsökningen beräknas vara fortsatt stark i högre årskurser åren 2023-2027 och efter år 2024 ökar även antal förskoleklass elever på stadsnivå igen. Elevantalet förväntas öka i hälften av stadsdelsnämndsområdena medan det minskar i den andra hälften. Nybyggnationsområden har störst elevantalökning och då framför allt i lägre årskurser.

Efter år 2027 förväntas antal barn och unga i grundskoleåldern öka igen i takt med större årskullar i förskoleåldern samt omfattande bostadsbyggnation. Antal barn och unga i grundskoleålder förväntas öka i Stockholm med drygt 14 000 mellan åren 2028-2040. Den största ökningen förväntas ske inom större bostadsbyggnationsprogram och koncentrera sig till Enskede-Årsta-Vantör, Älvsjö, Farsta och Bromma.

Gymnasieskola år 2019-2022 och år 2023 och framåt – Unga 16-18 år

Antalet 16-18-åringar i Stockholms stad förväntas öka kraftigt. Fram till 2022 förväntas antalet unga 16-18 år öka med nästan 4 000 och en lika stor ökning förväntas även mellan 2022-2027. Elevantalet i de kommunala gymnasieskolorna i Stockholm förväntas öka till 20 000 elever fram till 2022, en ökning med 3 200 elever. Av de eleverna förväntas 2 100 bo i Stockholm. Samtidigt förväntas antalet stockholmselever i de fristående skolorna öka med knappt 1 300 elever. År 2026 förväntas 22 600 elever gå i Stockholms kommunala gymnasieskolor.

Se mer detaljerad behovsanalys samt planerade förändringar i lokalbeståndet för gymnasieskola i kapitel 7.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Flera av Stockholms grundskolor har grundsärskoleklasser. I stadens kommunala skolor är grundsärskoleklassen en del av respektive grundskola. Några fristående skolor har enbart grundsärskoleundervisning. Undervisningen i grundsärskolan kan organiseras antingen i grundsärskoleklass eller genom att barnet integreras i en grundskoleklass och får sin grundsärskoleundervisning där. Det finns cirka 700 grundsärskoleelever i stadens kommunala grundskolor och cirka 200 stockholmselever i de fristående grund-/grundsärskolorna. Antal elever i grundsärskoleundervisningen förändras i linje med förändringar i stadens övriga elevantal; elever i grundsärskoleundervisningen förväntas att vara på samma procentandel av det totala elevantalet under de kommande åren.

Gymnasiesärskolan erbjuder nationella, specialutformade och individuella program. De flesta är yrkesförberedande. Det finns cirka 400 stockholmselever i gymnasiesärskolan varav nästan 200 i stadens kommunala gymnasieskolor. Samtidigt finns cirka 100 gymnasiesärskoleelever från annan kommun i Stockholms kommunala gymnasieskolor.

Förberedelseklasser

I stadens kommunala grund- och gymnasieskolor finns även nyanlända elever samt elever som bor tillfälligt i Sverige av någon anledning. Antalet nyanlända grund- och gymnasieskolelever har ökat stadigt de tre senaste åren. Den största delen av de som kommer är barn till arbetskraftsinvandrare. Den andra stora gruppen är anhöriginvandrare. År 2020 och framåt följer staden Migrationsverkets prognoser, som visar ett sjunkande antal asylsökande, men högre anhöriginvandring för kommande år. Migrationsverket beräknar att cirka 2 000 personer kommer till Stockholm varav en stor andel beräknas vara barn.

Nyanlända elever vänder sig till START Stockholm för att bli placerade i skolan och för att få sina kunskaper kartlagda. Alla kommunala skolor ska ta emot nyanlända elever. I grundskolan påbörjar nyanlända elever sin utbildning i en förberedelseklass och slussas successivt över till ordinarie klasser. Under 2018 skolplacerades 1 614 nyanlända grundskoleelever i stadens grundskolor via START Stockholm. Det var drygt 200 fler elever än året dessförinnan. Utbildningsförvaltningen bedömer att ännu fler nyanlända elever kommer att placeras under år 2019 till följd av de nya reglerna kring anhöriginvandring som regeringen fattat beslut om och som träder i kraft 1 juli 2019.

På gymnasieskolorna är språkinträdning stadens introduktionsprogram på gymnasienivå för nyanlända ungdomar. Programmet finns på flera gymnasieskolor. Cirka 1 000 elever går på språkinträdning i stadens kommunala gymnasieskolor och 250 i de fristående gymnasieskolorna.

En stor del av nyanlända grundskoleeleverna förväntas att ha sin skola i genomgångsbostadens närhet. En genomgångsbostad är en tillfällig bostadslösning att bo i medan personen söker och hittar en permanent bostad. Staden ordnar genomgångsbostäder på flera sätt. Bland annat genom att använda befintliga fastigheter som inte längre används för sitt

ursprungliga ändamål. Dessa räcker inte till och därför bygger staden också tillfälliga modulhus. Flera genomgångsbostäder i modulhus planeras i staden och de planeras främst för familjer. Oftast handlar det om 20-50 lägenheter per plats och de påverkar därmed inte väsentligt skolplaneringen. I Slakthusområdet och Örby pågår byggandet och inflyttning till modulhus med över 100 lägenheter. Särskild hänsyn har tagits till dessa två större etableringar avseende planering och etablering av skollokaler.

Prognossäkerhet och barn i nollområden

Elevantalsprognosen har oftast god säkerhet för de närmaste åren, men osäkerheten ökar med ett längre tidsperspektiv. Det brukar vara små avvikelser mellan elevantalsprognoserna, som justeras årligen från år till år. Under de senaste åren har prognoser justerats uppåt till följd av många nybyggnationsplaner. Osäkerhet i bostadsbyggnation i kombination med sjunkande fruktsamhet i Stockholm, jämfört med tidigare år, har lett till en nedjusterad elevantalsprognos i år, liksom befolkningsprognos, speciellt mot slutet av den tioåriga prognosperioden. I slutet av prognosperioden kommer det att vara färre barn i de lägre årskurserna jämfört med prognosen året innan. Förklaringen är att det är cirka 3 000 färre barn i åldern 6-15 i årets befolkningsprognos jämfört med föregående års befolkningsprognos. I prognosmetodiken har man nedjusterat fruktsamheten på grund av att det har föds färre barn per kvinna under de senaste åren och speciellt för kvinnor under 30 år. Även om fruktsamheten väntas vara lägre under prognosperiodens första år, antas antalet barn ändå öka svagt beroende på inflyttning och att fler personer kommer upp i åldrar där barnafödandet är högt. En annan faktor är att en del bostadsprojekt inte längre är aktuella eller har skjutits framåt i tiden. Jämfört med tidigare är det framför allt 6-åringarna som blir färre i elevantalsprognosen från år 2023 och framåt.

Elevantalsprognosen är ett bra verktyg för planering på lokal nivå, men den underskattar det totala elevantalet i Stockholm ju längre fram i tiden prognosen sträcker sig. För grundskolan börjar avvikelserna växa från år 2022. År 2027, som är det sista året i stadens ordinarie befolknings- och elevantalsprognos, beräknas elevantalsprognosen ge ett utfall på cirka 2 000 färre elever, jämfört med befolkningsprognosen. Av detta tapp förklaras 900 med barn i så kallade nollområden. Nollområden är områden där det i dagsläget inte finns några elever och således inget mönster för hur elever i dessa områden rör sig och som konsekvens är de inte med i elevantalsprognosen. Det kan vara gamla industriområden, hamnområden eller naturmark som byggs om till bostäder. Det finns två sådana områden med en kraftig elevantalsökning under prognosperioden, Frihamnen-Värtan och Lövsta väster om Hässelby villastad.

Utöver nollområden tappar elevantalsprognosen cirka 1 000 elever jämfört med befolkningsprognosen på grund av prognosmetodiken. Andelen elever i förskoleklass jämfört med antalet 6-åringar i befolkningsprognosen är relativt låg - 95,4 procent - jämfört med till exempel andelen elever i årskurs 1 jämfört med antalet 7-åringar - 98,4 procent. Den relativt låga andelen sprider sig vidare till årskurs 1 och så vidare när man följer årskurser diagonalt. En annan anledning är att från år 2021 fram till år 2024 förväntas mindre årskullar i förskoleklass. Detta påverkar prognosen och behovet i förskoleklass blir lägre, sett över tid.

Utbildningsförvaltningen har under 2019 lämnat förslag till stadsledningskontoret om utveckling av elevantalsprognosen.

Strategiska bedömningar

Strategiska bedömningar behövs för att säkra ändamålsenliga skolplatser åt stadens alla elever. Även om prognoser är ett bra verktyg att beräkna kommande behov av elevplatser, behövs det även handpåläggning av andra faktorer som påverkar planeringen. Följande faktorer tas alltid med i planeringen:

- Bostadsbyggnation: Det är viktigt att ha en aktuell bild av nybyggnationsplaner i staden eftersom nya projekt påbörjas eller det sker förändringar i byggplanernas tidsplan eller volym (se avsnitt Stadsbyggnation nedan).
- Prognossäkerhet: Elevantalsprognosen tar inte hänsyn till förändringar i elevpendling eller till skolornas verksamhet eller årskursindelning.
- Närhet: Eleverna ska ha möjlighet att gå i skolan nära hemmet. I Stockholms stad definieras närhet för elev i årskurs F–3 som två kilometers gångavstånd till skolan, i årskurs 4–6 som tre kilometers gångavstånd och i årskurs 7–9 som fyra kilometers gångavstånd. Detta gör att inom samma stadsdelsområde kan det finnas skolor som förväntas minska sitt elevantal på grund av generationsskifte samtidigt som andra skolor behöver byggas ut på grund av bostadsbyggnation i skolans närhet.
- Bygglov: Cirka 40 procent av stadens kommunala grundskolor har i dagsläget en del av sina lokaler med tidsbegränsande bygglov eller i tillfälliga byggnader med permanent bygglov, motsvarande cirka sex procent av total kvadratmetersyta. Det gör att det finns ett utbyggnadsbehov för att säkerställa skolplatser redan sett till dagens elevantal och detta behov syns inte i prognosen.
- Politiska beslut: Hänsyn ska också tas till politiska beslut som påverkar skolornas lokalbehov som förändringar av klasstorlek eller socioekonomisk index, samt krav angående fristående skolors profil och ekonomi.

Stadsbyggnation

Stockholms stad har ett mål att 140 000 bostäder ska byggas mellan år 2014-2030, med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Målsättningen är att hälften av det som byggs ska vara hyresrätter.

Mellan år 2014-2017 färdigställdes 21 000 bostäder. I stadens befolkningsprognos för år 2018 finns det cirka 75 000 bostäder med i underlaget som förväntas byggas mellan år 2018-2027. Utifrån stadens ambitiösa mål saknas det fortfarande bostadsbyggnationsplaner för cirka 40 000 bostäder som än så länge inte finns med i den tioåriga befolkningsprognosen. När bostadsplaner saknas i befolkningsprognosen kan kommunfullmäktiges riktmärke för grundskoleplaneringen om skoltalet 0,5 elever per ny bostad användas fram till att bostäderna ingår i befolkningsprognosen.

Viktigt att tänka på är att befolkningsprognos 2018 som är underlag till denna lokalförsörjningsplan är publicerad i juni 2018 och underlag till bostadsbyggandet visar hur planerna såg ut i maj 2018. Förändringar som inträffat därefter är inte uppdaterade i elevantalsprognosen som publicerades sex månader senare, i december 2018. Där används samma antagande som i befolkningsprognosen. När det har skett större förändringar i bostadsbyggnation, har förvaltningen genom strategisk bedömning tagit hänsyn till detta. Därför kan det finnas en viss avvikelse mellan prognoser och planering av det som ses som förväntat behov.

Samtidigt står staden inför en föränderlig tid. Under år 2018 har bostadsbyggnadsplanerna fallit kraftigt med stor betydelse för många skolprojekt. Osäkerhet i bostadsbyggnationsprojektens tidsplan och bostadsantal skapar en betydande utmaning i skolplaneringen. Hur många elever som kommer att flytta till de nya bostadsområdena på sikt beror helt på i vilken takt och omfattning stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret genomför planprogrammen. En förändring där kan resultera i ändrade tidsplaner och behov av ny lokalkapacitet i skolorna. Det som är viktigt att tydliggöra är att behov av nya skolor är relaterat till de större stadsutvecklingsprogrammets volym och tidsplan. Om bostadsbyggnation blir försenad eller tidigarelagd, kan även planerad skolbyggnation behöva uppdateras.

Eftersom markanvisning och detaljplanering sker i ett tidigt skede av en planeringsprocess är det viktigt att utbildningsförvaltningen är med i processen för att säkerställa mark för nya skolor inom områdesprogrammen.

3. Lokalresurser

Utbildningsnämnden hyr lokaler som omfattar 1,5 miljoner kvadratmeter med en årshyra på närmare 2 miljarder kronor. Skollokalerna har kapacitet för över 100 000 elever i grund- och gymnasieskola.

Förvaltningen har utvecklat en modell för att bedöma skolornas lokalkapacitet utifrån bland annat area, antal lärosalar och timplaner. Lokalkapaciteten fastställs i samråd med respektive skolas ledning i en form av kapacitetsöverenskommelse. Vid redovisningen av kapaciteten är det viktigt att förstå att alla skolor inte kan vara fulla samtidigt, då viss överkapacitet är nödvändig för att hantera oförutsedda förändringar. Kapacitetsöverenskommelserna är överenskommelser som gäller just nu, vid förändrad verksamhet kan kapaciteten förändras. Förvaltningen bedömer att mellan 50-60 skolor har lokaler av tillfällig karaktär. I de allra flesta fallen rör det sig om en begränsad andel av varje skolas totala lokalyta.

Flest elevplatser återfinns i de 148 kommunala grundskolorna, som har kapacitet för cirka 83 600 elever. De kommunala grundsärskolorna ligger ofta i samma fastighet som en grundskola och har plats för cirka 600 elever fördelat på cirka 30 enheter. Detta betyder att stadens elever utnyttjar 91 procent av platserna. Både den totala kapaciteten och nyttjandegraden i stadens grundskolor är generellt högre för årskurs F-3 än för årskurs 4-9. Detta beror sannolikt på att en större andel elever i årskurs 4-9 väljer en skola längre bort från hemmet samt fristående skolor. Ekhagen är den enda stadsdel i Stockholm varifrån det är mer än två kilometer till närmaste kommunala grundskola med årskurs F-3.

Stadens 28 kommunala gymnasieskolor och sex gymnasiesärskolor har en sammanlagd lokalkapacitet på cirka 21 000 elevplatser. Drygt 15 500 platser finns på högskoleförberedande program, 2 600 platser på introduktionsprogram, 2 500 platser på yrkesförberedande program och drygt 300 platser på gymnasiesärskolan. Det finns överkapacitet på yrkesprogrammen och i ett fåtal skolor i ytterstaden. I dagsläget utnyttjas 81 procent av alla elevplatserna. Kapacitetsutnyttjandet förväntas att öka kraftigt de kommande två åren när de stora nystartade gymnasieskolorna Anna Whitlock och P A Fogelström kommer att ha elever i varje årskurs.

Flest gymnasieskolor och elever finns på Kungsholmen (6 skolor med 5 600 elever) och Södermalm (8 skolor med 3 200 elever). Totalt sett går cirka 65 procent av eleverna i gymnasieskolor i innerstaden. I ytterstaden är det Bromma som lockar flest elever. I Farsta och Älvsjö finns ingen kommunal gymnasieverksamhet och Stockholms transport- och fordonstekniska gymnasium ligger rent geografiskt i Huddinge.

Inom såväl grund- som gymnasieskolan kommer del av kapaciteten tidvis att användas för evakuering.

Utbildningsförvaltningen bedriver undervisning i lokaler byggda under olika tidsperioder, från 1860-talet fram till idag. Av SISAB:s skolfastigheter har 95 stycke någon form av kulturhistorisk klassificering. Detta påverkar många gånger möjligheterna för om- och tillbyggnation.

Utbildningsförvaltningens administrativa lokaler för central förvaltning (figur 4:10) utgör cirka 8 500 kvadratmeter. Verksamhetsanknutna lokaler, som START Stockholm för nyanlända elever, Språkcentrum och ungdomsmottagningen finns utspridda på olika adresser. De verksamhetsanknutna lokalerna, som de flesta tillhör avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa, inkluderas i central administration och/eller grund- och gymnasieskolornas hyra.

Figur 4:10 Utbildningsförvaltningens administrativa lokaler med kvadratmeter och årshyra. Datakälla: LOIS 2019/01

Administrativa lokaler	Kvm	Hyra kr/år
Central förvaltning - Hantverkargatan 2F	5 088	13 581 099
Central förvaltning - Hantverkargatan 3A	1 030	2 121 626
Central förvaltning - Hantverkargatan 3A	1 080	2 926 800
Administrativ/Central förv/IKT - Fleminggatan 113	505	1 050 400
Administrativ - Högbergsgatan 48	734	1 468 609
Central förvaltning	8 437	21 148 534
Administrativ/ Facklig - Gustavslundsvägen 151C	56	112 507
Administrativ/ Facklig - Högbergsgatan 20	319,5	366 075
Administrativ/ Facklig - Warfvinges väg 32	346,5	726 898
Administrativ/ Facklig - Dyvingegränd 10	72	55 512
Administrativ/ Facklig - Baltzar von Platens gata 15	368	614 856
Administrativ/Facklig - Parmmätargatan 9	378	721 827
Administrativ/ Facklig Lokal 10 - Björngårdsgatan 14/ Högbergsgatan 71a	336	754 107
Fackliga lokaler	1876	3 351 782

Dessutom finns det 130 fristående grundskolor i Stockholms stad med cirka 23 400 stockholmselever samt 74 fristående gymnasieskolor med cirka 10 000 stockholmselever. Fristående grundskolor finns i alla stadsdelsnämndsområden medan de fristående gymnasieskolorna i högre grad är koncentrerade till innerstaden. Av de 74 fristående gymnasieskolorna ligger 60 i innerstaden eller i Liljeholmen och där går 90 procent av eleverna.

4. Förändringar i lokalbeståndet

Administrativa lokaler

De administrativa verksamheternas lokalbehov styrs av förvaltningens uppdrag. Möjligheten att effektivisera användandet av stadens administrativa lokaler beaktas.

De största förändringarna i förvaltningens administrativa lokalbestånd sker med anledning av samlokalisering av Språkcentrums lokaler samt utökade lokaler för START Stockholm. En översyn av lokalbehov för avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa samt möjlighet till effektivare lokalutnyttjande genom omlokalisering mellan de olika enheterna, kommer i samband med detta att göras.

Förvaltningen bedömer att antalet nyanlända elever kommer att öka i Stockholms skolor under år 2019, bland annat med anledning av utökad familjeanknytningsinvandring. Från och med 1 juli 2019 blir det obligatoriskt att kartlägga även gymnasieelever. Därför behöver mottagandet med inplacering av elever på skolor utökas för att klara placering inom lagstadgad tid. Det innebär att såväl personal som lokaler behöver utökas, varför enheten START Stockholm kommer att växa.

Därutöver ser förvaltningen potential i att effektivisera de fackliga lokalerna, exempelvis genom ökad samverkan med stadsdelsförvaltningarna. För att möta förvaltningens administrativa lokalbehov planeras nedanstående åtgärder (figur 4:11) att vidtas de kommande åren.

Figur 4:11: Förändringar i lokalbeståndet Administrativa lokaler

Färdig	Enhet	Kommentar
Period 2019-2022		
2019	Fackliga lokaler	Översyn effektivare lokalutnyttjande.
2019	Grundskoleavdelningen	Lokaler för projekt praktisk arbetslivsorientering (PRAO) 6-12 månader. Samnyttja Baltzar von Platens gata.
2019	Språkcentrum/ ALE	Samlokalisering/Översyn och samplanering hela avdelningen för effektivare lokalutnyttjande.
2019	START Stockholm (ALE)	Utökad verksamhet. Kapacitet för ytterligare 12-18 anställda.
2020	START Stockholm (ALE)	Utökad verksamhet. Kapacitet för ytterligare 20 anställda.

Funktionsprogram för skollokaler

Funktionsprogram för skollokaler (bilaga 4.1) är utbildningsnämndens primära beställningsunderlag vid om-, till- och nybyggnation av skollokaler. Funktionsprogrammets syfte är att säkerställa att staden bygger goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk, och att samtidigt ge förutsättningar för korta planeringstider och rätt beställningar. Fokus i funktionsprogrammet ligger på trygghet, likvärdighet och en variation av rum med stor omställbarhet.

Funktionsprogrammet består av en inledande programbeskrivning, styrande funktionskrav samt av ett stödmaterial, som förtydligar och preciserar kraven. Funktionsprogram för grundskola togs fram första gången år 2014 och har sedan dess årligen uppdaterats med nya avsnitt, exempelvis kring matsal och idrottslokaler. Sedan år 2016 gäller enskilda delar av funktionsprogrammet även för ny-, om- och tillbyggnation i gymnasieskolor.

I samband med årets lokalförsörjningsplan genomförs ett större arbete kring lokaler för grund- och gymnasiesärskola, kommunövergripande särskild undervisningsgrupp (CSI) och gymnasieprogram med specialpedagogisk profil. Arbetet har resulterat i ett antal mindre revideringar i funktionsprogrammet utifrån elever i behov av särskilt stöd. Huvuddelen av resultatet redovisas dock i form av ett stödmaterial till funktionsprogrammet som är tänkt att användas vid projekt som innebär ny-, om- och tillbyggnation av särskilda lokaler för dessa grupper. Varje år genomförs även vid behov revideringar utifrån erfarenhet av genomförda projekt. I samband med årets uppdatering genomförs också en översyn av det lokalprogram som fungerar som stödmaterial till funktionsprogrammet och som anger totalytor för skolan och dess olika delar.

Under år 2019 färdigställs två nya skolor, Bobergsskolan och Sjöviksskolan, som från början beställts enligt funktionsprogrammets krav. Detta innebär viktiga tillfällen för utvärdering av programmets grundläggande ställningstaganden. Förvaltningen deltar för närvarande i projektet *Ifous fokuserar: att bygga skola* som bland annat syftar till att testa en metod för utvärdering av skolbyggnader – den så kallade gåtur-metoden – på ett antal befintliga skolor, både i och utanför Stockholms stad. Projektets slutrapport publiceras under våren 2019 och förvaltningen planerar att använda resultaten som underlag för en modell för utvärdering av nya skolbyggnader. Projektet drivs av det fristående forskningsinstitutet Ifous tillsammans med forskare inom arkitektur och didaktik.

Det finns även ett behov av kunskapshöjning, såväl internt som externt, samt en kontinuerlig diskussion om tolkning av funktionsprogrammets krav. Det finns planer på att ytterligare utveckla programmets stödmaterial, exempelvis med ett dokument kring inredning. Sedan tidigare finns även planer på en översyn utifrån it- och teknikfrågor samt diskussioner om att ta fram ett mer övergripande program för ny-, om- och tillbyggnation i gymnasieskolans lokaler.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner det reviderade funktionsprogrammet för skollokaler. Stödmaterial och förändringar i det behandlas inte i utbildningsnämnden.

Lokalbehov för elever med särskilda behov

Detta avsnitt avser lokalbehov för elever i kommunövergripande särskild undervisningsgrupp (CSI) samt i grund- och gymnasiesärskola.

Under år 2018 antog utbildningsnämnden en strategi för grundskolans arbete kring elever i behov av särskilt stöd. Staden erbjuder kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper, CSI-grupper. Strategin innebär att större kunskapsnav skapas och att nya grupper tillskapas i områden som idag helt saknar geografisk täckning. Lokaler ska planeras på F-9 skolor och möjliggöra inkludering av elevgrupperna med övrig verksamhet på skolorna. För att säkerställa omställningen och även ge möjlighet till ökat elevantal har lokalplaneringen setts över under år 2018/2019. Konkret innebär detta att nya grupper inte startas i externa lokaler. För de grupper som idag har extern lokalisering, eftersträvas en omlokalisering i den mån det är möjligt, som i pågående projekt i Grimtaskolan och Högalidsskolan. Lokalbehovet ska ses

utifrån tre olika perspektiv: kunskapsnav för vissa särskilda behov, mer balanserad geografisk täckning samt skolornas lokalmässiga möjligheter att ta emot fler CSI elever (figur 4:12).

Lokaler för grundsärskola och gymnasiesärskola ska möjliggöra en inkludering med övrig verksamhet på skolorna. Flera av stadens grundsärskolor är idag placerade i externa lokaler. För att säkerställa omställningen och även ge möjlighet till ökat elevantal ses lokalplaneringen över under år 2019. I dagsläget finns det fem projekt i planeringen som innebär integrering av särskola från externa lokaler till skolan. Se aktuella planer i kapitel 7 för grundsärskola per stadsdelsnämndsområde och för gymnasiesärskola.

Figur 4:12: Lokalbehov för kunskapsnav och CSI

Kunskapsnav	
Alviksskolan	Hörselnedsättning
Eriksdalsskolan	Språk och tal
Skanskvarnsskolan	Rörelsehindrade
Ännu inte bestämt	Synnedsättning
Ännu inte bestämt	Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
Nya grupper tillskapas i områden som idag saknar geografisk täckning	
Hässelby	exempelvis Hässelby gårds skola
Skärholmen	exempelvis Sättraskolan
Järvafältet	Ännu inte bestämt
Skolor som kan utredas för ny/utökning av CSI	
Bagarmossens skola	
Hagsätraskolan/Ormkärrsskolan	
Konradsbergsskolan/Rålambshovsskolan	
Sättraskolan	
Södermalmsskolan	
Vällingbyskolan	

Tillgängliggörande av skollokaler

Stadens skolbyggnader används i första hand för undervisning dagtid på vardagar. För att utnyttja lokalerna mer effektivt under större del av dagen på vardagar och på helger ska det finnas möjlighet att använda relevanta lokaler för till exempel föreningsverksamhet och möten.

Sedan år 2015 har utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen tillsammans med SISAB tillgängliggjort skolidrottssalar via stadens bokningssystem genom att installera kortlås i minst fem skolidrottssalar per år. Projektet fortsätter under år 2019 och idrottsförvaltningen bedömer att målet om tillgängliggjorda befintliga skolidrottssalar därefter har uppfyllts. Målet är att alla nya skolidrottssalar som byggs kommer att vara tillgängliga.

Utbildnings-, idrotts- och kulturförvaltningarna ska öka antalet bokningsbara skollokaler (utöver idrottssalar) genom att installera kortlås. Lokaler i fem pilotskolor färdigställdes under år 2018 och början av 2019. Utbildningsnämnden hade under 2018 tillsammans med SISAB i

uppdrag att inventera stadens samtliga skolor i syfte att öppna upp fler lokaler (utöver idrotts-salar) för föreningsliv och civilsamhälle. Inventering har utförts i samtliga kommunala grundskolor med högstadium samt alla kommunala gymnasieskolor. En första inventering inkluderade cirka 90 skolor och 25 av dessa bedömdes som möjliga för uthyrning de närmaste åren och valdes därefter ut för fördjupad inventering. Efter att inventeringen presenterades i utbildningsnämnden i augusti 2018 beslutade nämnden att gå vidare med genomförande av 13 grundskolor.

Idrottslokaler

Tillgång till idrottslokaler är en viktig dimension av skolplaneringen. I dagsläget har många skolor i staden brist på idrottslokaler i sina egna lokaler och tillgång till andra lokaler kan också vara begränsad. Brist på idrottslokaler är ett problem i synnerhet på Kungsholmen och Norrmalm. Utbildningsförvaltningen samverkar med övriga förvaltningar inom staden för att hitta lämpliga platser för idrott, som kan tillgodose idrottsbehovet för skolor.

Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar vid ny- och tillbyggnation av skolorna. Planeringen innebär att utbildningsförvaltningen säkerställer förfoganderätten dagtid genom ett hyresavtal som tecknas med idrottsnämnden, samt skolornas tillgång till idrott. Beslut om samplanering fattas i respektive nämnds genomförandebeslut. I de fall där behovet av skola bedöms uppstå senare än idrottsbehovet så behövs en överenskommelse mellan förvaltningarna om att påbörja hyresförhållandet vid ett senare tillfälle. Det innebär sannolikt att det vid tillfället finns andra skolhuvudmän vars möjlighet till timbokning upphör. Under år 2019 påbörjas en översyn av modellen med blockförhyrningsavtal.

I dagsläget finns det cirka 20 samarbetsprojekt med i planeringen mellan utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltning samt några möjliga framtidsprojekt. Samarbetsprojekt är listade i tabellen under respektive stadsdelsförvaltning i kapitel 7. Utbildningsförvaltningen genomför även egna större idrottsprojekt med fullstora hallar i Skanskvarnsskolan, Lillholmsskolan och på Kungsholmen.

Skolgårdsutveckling

Alla kommunala grund- och gymnasieskolors skolgårdar inventerades mellan år 2013-2014. Detta resulterade i att utbildningsförvaltningen år 2015 startade ett skolgårdsprojekt för att utveckla och förbättra stadens skolgårdar tillsammans med de som är experter på sin närmiljö, barn och unga. Mellan fem och sju skolgårdar har byggts om varje år sedan dess. Urvalet av skolgårdar som ingår i projektet redovisas för nämnden i särskilt ärende. Skolgårdar som färdigställs under år 2019 är Backluraskolan, Enskede gårds gymnasium, Husbygårdsskolan, Hägerstensåsens skola och Sätterskolan.

Målet från stadens budget är att även rusta Stockholms skolgårdar bättre för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta på stadens skolgårdar.

Under år 2018-2019 gjordes det även en inventering av alla kommunala grund- och gymnasieskolors friytors storlek. Statistiska centralbyrån (SCB) som genomförde konsultstudien kommer med slutrapport i mars 2019.

Köksprojekt

Utbildningsförvaltningen och SISAB gör en gemensam prioritering för byggprojekt i kök.

Kökens behov av underhåll och anpassningar ligger till grund för bedömningen.

Möjligheterna att ställa om mottagningskök till tillagningskök utreds i projekten. Nedan listas prioriterade köksprojekt som kommer att påbörjas under planeringsperioden år 2020-2022.

1. Solbergaskolan
2. Kista grundskola F-3
3. Maltesholmsskolan
4. Bredängsskolan
5. Fagersjöskolan
6. Kista grundskola 4-9
7. Smedslättsskolan
8. Lilla Adolf Fredriks skola

Dessutom planeras det nästan 30 köksprojekt i stadens övriga kommunala grund- och gymnasieskolor, oftast i samband med att projekt som tillbyggnation eller renovering genomförs.

Skolbyggnationsprojekt på stadsnivå

Projekt år 2019-2022

Fram till år 2022 planeras det byggprojekt i 74 kommunala grundskolor och i elva gymnasieskolor. Skolornas elev kapacitet byggs ut med över 9 000 permanenta elevplatser. Detta innebär fem nya kommunala grundskolor (figur 4:13) samt kapacitetsökande byggprojekt i 15 befintliga grundskolor och i sex gymnasieskolor. Dessutom finns det fem projekt där tillfällig kapacitet ersätts med permanent kapacitet utan att skolans totalkapacitet ökar. Det innebär att hyreskostnaden ökar, utan att detta kompenseras med en intäkt i form av fler elevschabloner.

Permanent kapacitetsökning dimensioneras för långsiktigt behov. Utöver det behövs det även tillfälliga lokaler för att säkerställa elevplatser innan den permanenta lösningen är färdig, för elevantalstoppar. I väntan på framtida permanent kapacitet planeras det för tillfälliga lokaler, antingen i form av inhyrningar eller i paviljonger på åtta platser. Behov av tillfälliga etableringar kan öka inom planeringsperioden om kapacitetsbehov uppstår tidigare än planerat. Kapaciteten ökar även genom mindre verksamhetsanpassningar, ofta i samband med underhållsåtgärder. Utan att det sker förändringar i skolornas kapacitet ska det genomföras cirka 20 köksprojekt och cirka 30 skolor ska genomgå någon form av lokalanpassningar eller underhållsåtgärder.

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har ett antal skolprojekt skjutits fram ett eller par år i tiden på grund av längre planeringsprocess eller senare behov.

I takt med att skolor byggs ut och nya skolor startar så kommer andelen elever i F-9-skolor att öka. Utbyggnad från årskurs F-6 till årskurs F-9 är redan är planerad eller beslutad för totalt 16 skolor och merparten av samtliga nya permanenta skolor planeras för årskurs F-9. I utbyggnadsområden kan nya skolor starta som årskurs F-6 för att senare utöka med årskurs 7-9 när områdets demografi förändrats.

Figur 4:13: Nya grund- och gymnasieskolor i Stockholm 2019-2040

Utöver relevantansprognos och planerad bostadsbyggnation finns det ett stort behov av att bygga ut stadens grundskolor för att säkerställa dagens kapacitet. I dagsläget finns det tillfällig kapacitet, antingen i form av paviljonger eller inhyrningar, i cirka 40 procent av stadens grundskolor. Även om de tillfälliga lokalerna oftast är små jämfört med skolans totalkapacitet, blir totalvolymen stor. Det finns nästan 40 skolbyggnationsprojekt i planeringen som innehåller avveckling av tillfälliga lokaler mellan år 2019-2027. I 15 av de projekten kommer den tillfälliga kapaciteten att ersättas med permanent kapacitet, utan att skolans totalkapacitet ökar.

Enligt dagens bedömning kommer cirka 40 av de planerade byggprojekten mellan år 2019-2022 kräva att skolan evakueras helt eller delvis. För att säkra de berörda skolornas verksamhet under byggtiden kommer utbildningsförvaltningen att använda ledig kapacitet i de närliggande skolorna eller tillfälliga lösningar under byggtiden. I västerort är flera stora underhållsarbeten planerade inom snar framtid. För att korta ner ledtiden för utförandet av arbetet anses helevakuering vara en förutsättning. Under år 2018/2019 undersöks möjligheten till en central evakueringskola som kommer att nyttjas i flera underhållsprojekt.

Projekt år 2023 och framåt

Mellan år 2023-2027 planeras byggprojekt för 76 kommunala grundskolor och åtta gymnasieskolor. Detta innebär upp till 18 nya kommunala grundskolor, fyra gymnasieskolor samt kapacitetsökande byggprojekt i 30 befintliga skolor. Totalt omfattar projekten cirka 25 000 nya elevplatser, varav en del är alternativa projekt och en del ersätter tillfälliga lokaler. Ändrade planeringsförutsättningar gör dock att den planerade kapacitetsökningen mot slutet av prognosperioden är större än prognostiserad elevtalsökning för grundskolan. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan är många byggprojekt flyttade framåt i tiden, men för att säkerställa rätt organisation i rätt geografiskt läge i lokalprojekt som är genomförbara, är alla dessa projekt inte framflyttade tidsmässigt. Detta gäller speciellt planerade nya skolor i nybyggnadsområden där tidsplan och kapacitet för nya skolor är helt och hållet relaterade till planprogrammets genomförandetakt.

Dessutom finns det redan ett tiotal projekt med lokalanpassningar eller underhållsåtgärder som planeras vara färdigställda år 2023 eller senare.

Den långsiktiga planeringen efter år 2027 är relaterad till att säkerställa markbehov i samband med stadens större utvecklingsprogram, och behovet av nya skolor är direkt bundet till större planprogram. Målet är att säkerställa att mark för skolplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs. Totalt finns det 23 nya skolor med i planeringen i tidigt skede. Den långsiktiga skolplaneringen hör ihop med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning.

5. Kostnadsutveckling

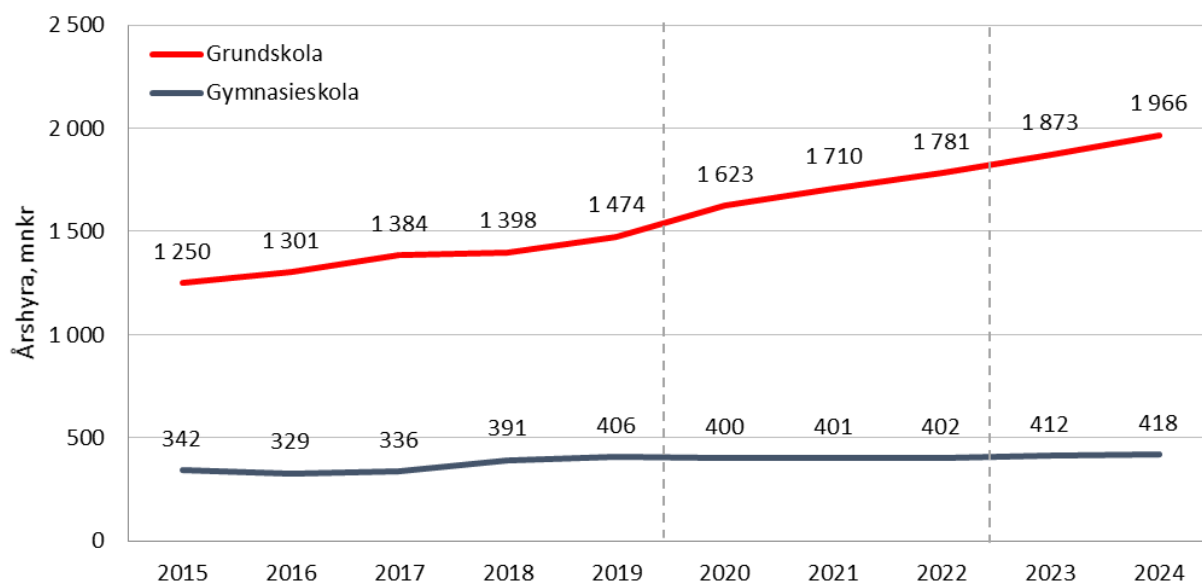
I samband med ökade investeringar ökar även kostnaderna, det vill säga årshyrorna för förvaltningens grund- och gymnasieskolor. Inom de närmaste tre åren beräknas den sammanlagda årshyran öka med 16 procent (cirka 303 mnkr)¹. Hela kostnadsökningen finns inom grundskolan. Inom gymnasieskolan beräknas en marginell minskning av hyrorna under perioden 2020-2022, därefter ökar hyrorna något (figur 4:14).

Orsaker till kostnadsökningarna i grundskolan är att det under perioden tillkommer flera nya skolor, vissa dyra om- och tillbyggnadsprojekt samt paviljongetableringar. Minskningen inom

¹ Kostnadsberäkningarna tar hänsyn till ökad hyra på grund av nya skolor, om- och tillbyggda skolor samt övriga verksamhetsanpassningar, så långt de är kända i dagsläget. I beräkningarna har hänsyn tagits till hyressänkningar på grund av avskrivningar i befintligt lokalbestånd, men inte hyresförändringar på grund av framtida ränte- och indexutveckling.

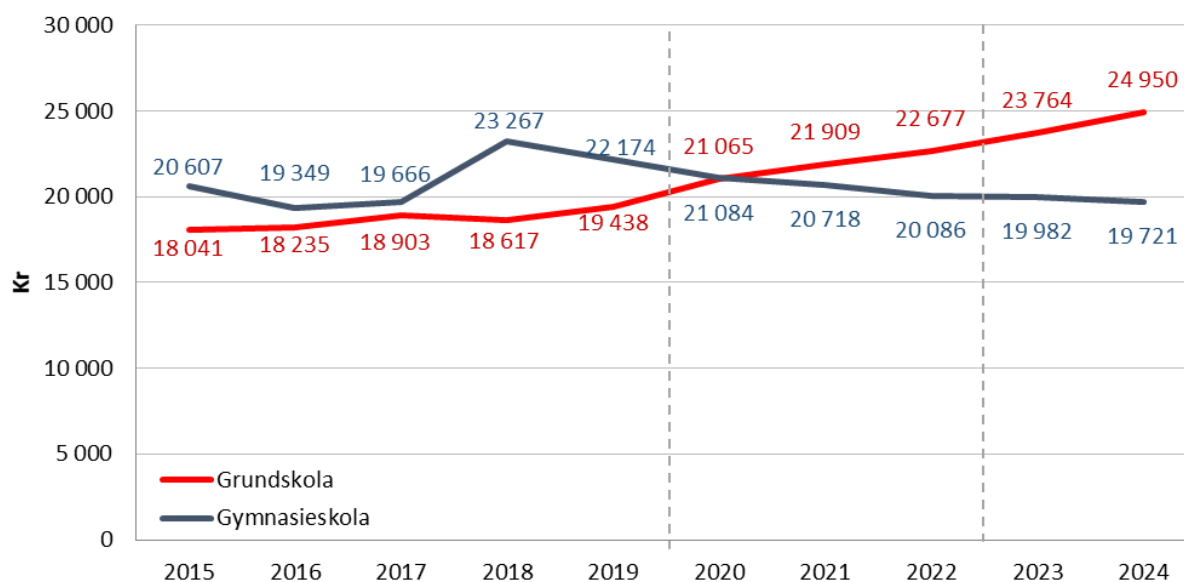
gymnasieskolan beror på att det görs amorteringar i befintliga lokaler vilket minskar hyrorna samt på att det finns endast få planerade om- och tillbyggnadsprojekt inom de närmaste åren.

Figur 4:14: Total årshyra i grund- och gymnasieskola, utveckling år 2015-2024, i miljoner kronor

Hyreskostnaden per grundskoleelev beräknas öka med cirka 17 procent under de närmaste tre åren, medan hyreskostnaden per gymnasieelev däremot beräknas minska med cirka nio procent under samma period (figur 4:15).

Figur 4:15: Hyra per elev i grund- och gymnasieskola, utveckling år 2015-2024, i kronor

Orsaken till att hyreskostnaden per elev ökar i grundskolan är framför allt att grundskolans hyreskostnader ökar kraftigare (21 procent) än antalet grundskoleelever (fyra procent). Det finns ett flertal orsaker till att hyreskostnaderna inom grundskolan ökar kraftigt framöver, bland annat att nybyggda lokaler i regel är dyrare än äldre befintliga lokaler, liksom att om- och tillbyggnader av befintliga skolor ofta är dyra i förhållande till den kapacitetsökning de

resulterar i. I flera om- och tillbyggnationsprojekt ersätts även tillfällig kapacitet med permanent kapacitet. Detta gör att man bygger mer än skolans elevantal ökar och därmed kompenseras inte ökningen av hyreskostnaden med elevschabloner.

Tillfälliga etableringar, exempelvis paviljonger, genererar också ökade kostnader, men är ofta en lösning när kapacitetsbehov uppstår tidigare än planerat eller där möjligheten till ny mark är begränsad. Ju mer begränsad tillgången till mark blir i den växande staden, desto mer ökar kostnader i lokalprojekten för att tillgängliggöra mark, exempelvis för sanering, överdäckning eller rivning av befintliga byggnader. Utöver detta tillkommer tillfälliga hyror på grund av evakueringar, som inte genererar någon ökad elevkapacitet (det vill säga motsvarande intäkter).

Andra faktorer som driver kostnader är den ökade efterfrågan på högstadieplatser, åk 7-9. Elevantalet i lågstadiet minskar något/år stabilt men behovet av högstadieplatser ökar och därmed motsvarande lokaler. Timplanen ställer andra krav på lokalerna för högstadieelever, än för lågstadiet, i form av specifika ämnessalar för NO-ämnena, laborationer och hemkunskap. Behovet av om- eller tillbyggnad och eventuell verksamhetsanpassning för att skapa denna kapacitet är stort och kostnadsdrivande.

Minskningen av hyran per elev i gymnasieskolan är en kombination av att årshyrorna minskar samtidigt som antalet gymnasieelever beräknas öka under perioden. Gymnasieskolans kapacitetsnyttjande kommer också att öka, främst fram till år 2020 eftersom de gymnasieskolor som startades höstterminen 2018 då kommer att ha elever i varje årskurs.

Hyrans andel av de totala kostnaderna inom grundskolan beräknas öka under de närmaste tre åren och endast en liten andel av de ökade hyreskostnaderna ryms inom de ökade intäkterna som kommer av fler elever. Med befintliga schablonnivåer beräknas att endast cirka 20 procent av hyresökningarna inom grundskolan kommer att rymmas inom elevantalsökningen. Detta innebär att det saknas 245 mnkr till hyror inom grundskolan under planeringsperioden, varav 121 mnkr saknas redan år 2020. Utan schablonökningar beräknar förvaltningen att endast cirka 71,4 procent av schablonen kan betalas ut i skolpeng till skolorna, vilket är en sänkning från dagens nivå på 73,3 procent (figur 4:16).

Figur 4:16: Tabellen nedan visar den årliga utvecklingen för grundskolan.

Grundskola	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Utv. tre år	Summa tre år
Summa årshyra, mnkr	1 474	1 623	1 710	1 781	1 873	1 966	21 %	
varav hyresökning, mnkr*/per år	76	149	88	70	93	93		307
Elevantalsprognos, egen regi**	75 834	77 040	78 070	78 531	78 834	78 809	4 %	
varav elevökning/per år	737	1 205	1 030	461	302	-25		2 697
Hyresökning som inte ryms inom elevökningen*		121	64	59	86	98		245
Hyra per elev, kr	19 400	21 100	21 900	22 700	23 800	25 000	17 %	
Hyrans andel av schablonen	17,8%	19,4%	20,2%	21,0%	22,0%	23,1%		

* hyresökning i kända lokalprojekt minus amortering samt utan schablonökning

** Elevantalsprognos från Sweco, december 2018

Vid höjda grundschabloner kommer intäkterna att öka mer, men förvaltningen bedömer att det under planeringsperioden ändå blir en stor utmaning att klara ekonomin. Med årliga schablonökningar på exempelvis två procentenheter innebär utvecklingen att det redan år 2020 saknas 76 mnkr till hyror för grundskolan. För att klara av hyresökningen år 2020 innebär det att den andel av schablonen som betalas ut i peng till skolorna behöver sänkas till cirka 72 procent (förutsatt att schablonökningen är två procentenheter).

Hyreskostnaderna för gymnasieskolan beräknas sammantaget minska något de närmaste tre åren. Minskningen beror på att avskrivningarna är större än hyreseffekten av de tillkommande projekt som är kända i dagsläget. Senare under planeringsperioden beräknas dock en viss ökning med sammanlagt 12 mnkr fram till år 2024 (figur 4:17).

Figur 4:17: Tabellen nedan visar den årliga utvecklingen för gymnasieskolan.

Gymnasieskola	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Utv. tre år	Summa tre år
Summa årshyra, mnkr	406	400	401	402	412	418	-1 %	
varav hyresökning, mnkr*/per år	15	-6	2	1	10	6		-4
Elevantalsprognos, egen regi**	18 305	18 965	19 374	20 022	20 612	21 199	9 %	
varav elevökning/per år	1 492	660	410	648	590	587		1 717
Hyresökning som inte ryms inom elevökningen*		-24	-10	-17	-7	-10		-52
Hyra per elev, kr	22 200	21 100	20 700	20 100	20 000	19 700	-9 %	
Hyrans andel av schablonen	21,5%	20,4%	20,1%	19,5%	19,4%	19,1%		

* hyresökning i kända lokalprojekt minus amortering

** Gymnasieprognos från Sweco, april 2018

6. Effektiviseringsmöjligheter

Hög *nyttjandegrad* av lokaler och långsiktig planering är en förutsättning för att hålla nere lokalkostnaderna. Skolor med låg nyttjandegrad har ofta också högst hyra per elevplats. För att minimera risken för låg nyttjandegrad är det viktigt att i planeringen ta hänsyn till geografisk placering och för grundskolan även årskursindelning. För yngre grundskoleelever har närheten till hemmet stor betydelse. Högstadieskolor kan ligga något längre bort om de placeras i områden med goda kommunikationer. Det är samtidigt viktigt med en tydlig organisatorisk eller geografisk koppling mellan skolor med årskurs F-6 och årskurs 7-9. Utan en tydlig koppling riskeras större elevtapp än vad som normalt orsakas av att elever byter skola.

Storstockholms gymnasierregion (Stockholm inklusive kranskommuner) och dess utveckling har stor betydelse för behovet av gymnasielokaler i Stockholms stad. Regionen har under flera år haft fler platser per program än antagna elever på samtliga nationella program. Söktrycket mellan olika skolor varierar dock. I Stockholms stad har de kommunala innerstadsskolorna och flera ytterstadsskolor ett högt söktryck, medan ett fåtal skolor i ytterstaden har ett lägre söktryck och även lägre nyttjandegrad. Ett utvecklat regionalt samarbete kan leda till effektiviseringar.

För att få hög nyttjandegrad i skolornas lokaler är det även viktigt att nyttja befintliga lokaler på ett effektivt sätt. Specialsalar kan samnyttjas av flera skolor och lokaler som normalt inte används hela dagen (som matsal eller hemkunskapssalar på F-6 skolor) kan användas till flera funktioner. En annan effektiviseringsmöjlighet är skolornas bokning och nyttjandet av idrottshallar och gymnastiksal. Förvaltningen ser ett behov av att följa upp att skolorna inte bokar fler timmar i externa idrottshallar än de faktiskt behöver och utnyttjar, för att hålla nere kostnaderna för timbokningen av idrottsnämndens hallar. För att hålla lokalkostnaderna nere blir därför även samnyttjande av förvaltningens egna gymnastiksal en viktig del.

Förvaltningen arbetar även för att de administrativa lokalerna ska utnyttjas effektivt.

En bidragande orsak till kostnadsutvecklingen är den höga investeringskostnaden per ny plats i om- och tillbyggnadsprojekt, jämfört med nybyggnadsprojekt. För merparten av de tillbyggnadsärenden där nämnden fattat inriktnings- eller genomförandebeslut de senaste åren är kostnaden per ny plats ofta omkring 50 procent högre, ibland ännu mer, än för nya skolor.

Mot bakgrund av detta avser förvaltningen att lyfta behovet av samverkan inom Samordnad skolplanering inom Stockholm (SAMS) i syfte att bromsa kostnadsutvecklingen för lokalhyror. En ekonomisk analys bör göras av SAMS förslag till om- och tillbyggnad av vissa skolor, och vägas mot ett eventuellt behov av ytterligare tomter för mer kostnadseffektiv nybyggnation. Förvaltningen anser även att det är rimligt att se över kostnadsansvaret i det fall förvaltningen inte kan påverka kostnaden, exempelvis när stadens anvisning av mark leder till merkostnader i form av markarbeten.

Översyn av projektprocessen är också ett förbättringsområde. Målsättningen är att fokusera på ekonomin i tidiga skeden, redan i planeringsstadiet, i samarbetet med SISAB. Ett ökat fokus på de långsiktiga ekonomiska effekterna ger en starkare styrning.

7. Redovisning av grundskola per stadsdelsnämndsområde samt gymnasieskola

I de följande kapitlen redovisas behovsanalys, förändringar för de tre kommande åren samt plan för 2023 till 2040. Det bör uppmärksammas att:

- Nulägesbeskrivning och kartbild är baserad på stadens elevantal enligt elevavläsning i stadens Barn- och elevregister (BER) den 15 september 2018. För de kommunala skolorna redovisas det totala elevantalet medan för de fristående skolorna redovisas endast elever folkbokförda i Stockholm. De fristående skolornas verkliga elevantal är därför normalt högre än vad som redovisas på kartan.
- För gymnasieskolorna används även UEDB:s elevdatabas för elever ej folkbokförda i Stockholm men inskrivna i stadens kommunala och fristående gymnasieskolor.
- Stadens befolknings- och elevantalsprognos från 2018 till 2027 används som underlag till analys. Elevantalsprognos för gymnasieskolan är från 2018 till 2026.

Tabellerna angående förändringar i lokalbestånd innehåller följande rubriker:

Färdig	Färdigställandeår. Lokalen tas i bruk
Skola/område	Skolans namn
Årskurs	Planerad årskursindelning
Kapacitetsförändring	Netto kapacitetsförändring
Kommentar	
Avveckling lokaler	Kommer projekt att avveckla tillfälliga lokaler som påverkar kapacitet
Evakuering	Kommer skolan att evakueras under byggtid
Samverkan IDF	Planeras det en idrottshall i samverkan med idrottsförvaltningen

Grundskola i Stockholm totalt

Befolkningsantal 6-15 år 2018	101 725	Elevantal F-9 2018	101 220
Befolkningsprognos 6-15 år		Elevantalsprognos F-9	
2022 och förändring 2018-2022	107 800 (+6 075)	2022 och förändring 2018-2022	106 874 (+5 654)
2027 och förändring 2022-2027	109 181 (+1 382)	2027 och förändring 2022-2027	106 923 (+49)
2040 och förändring 2027-2040	123 292 (+14 111)		